

רל/חז

פ ר ט י כ ל מס. כה/2

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ג' כ"א בסיון ה'ש"י - 6.6.50

חברי הועדה הנוכחים: נ. ניר - היו"ר

- י. בר-יהודה
- ד. בר-רב-האי
- א. ג'רג'ורה
- ב.צ. דינבורג
- ז. ורהפטיג
- ש. כץ
- ק. כהנא
- י. לם
- א. לנקין
- א. פרמינגר
- י. קליבנוב
- ה. רובין
- א. תבורי
- ע. מימון

בזכות דעה מיעצת: ר. כהן

מוזמנים:

- שר המשפטים פ. רוזן
- א. ציזלינג - חבר הכנסת
- ח. כהן - היועץ המשפטי
- ח. וילקנפלד - משרד המשפטים
- מ. פיאמנטה - מתרגם לערבית

הישיבה נפתחה בשעה 11.00.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. ניר:

אחמול קבלתי את ההסתייגויות לחוק אגיל

י. לם:

הנשאים וראיתי ששניתלים את הנוהג: עד עכשיו

נהוג היה שאם שני חברי ועדה מסתייגים, נותנים לשניהם את זכות ההופעה בכנסת. היתה לי הסתייגות יחד עם מן בן-עמי, לסחוק את הפסקה האומרת: "בכל חפקיד שהוא בקשר עם הנשואין". הנימוקים שלי הם אחרים לגמרי מאשר אלה של בן-עמי. והנה מחקתם לי את ההסתייגות.

דבר שני: כבוד היו"ר "העניש" אותי על

העדרי ולא רצה להצביע על הצעתי שהצעת ג'רג'ורה תחזור לוועדה לדיון מחדש, בכדי לבדוק מה אומר החוק האישי בקשר עם הגשת תביעות על-ידי אנשים שאינם נפגעים במישרין. המדובר הוא על קצין הסער. אני רוצה

רל/חז

י. לם:

להציע שבנקודה זאת ההצבעה לא תהיה בכנסת אלא בוועדה.

היו"ר נ. ניר: ביחס לשאלתך הראשונה: בזמן האחרון אנחנו

הולכים בדרך שאם יש שני מסתייגים, שניהם

מדברים. קבלנו שאם שנים מדברים בעד, שנים גם עונים. אינני יודע

מי הוציא את הסתייגותך.

לשאלתך השניה יענה יו"ר ועדת המשנה.

י. בר-יהודה: חבר הכנסת לם רוצה כנראה להעניש את

האנשים שמלומדים פחות ממנו, על-ידי

בלבול "מלומד" של כל מה שנעשה על-ידי ועדת המשנה ועדת החוקה, חוק

ומשפט. מבחינה פורמלית זוהי זכותו, אבל היות וזוהי שכותו רק

הפורמלית ולגופו של דבר זה גובל עם חבלה, אני דורש שגם לגביה ננהג

לפי כל פרקי הפורמליות. אם בפרטיכל לא כחוב שיש לו הסתייגות, פירוש

הדבר שאין לו הסתייגות.

אני ערערהי וממשיך לערער על הסדר הזה

שיכולים להופיע בהסתייגות ארבעה אנשים במקום שניים. ערערהי על

זה לא בקשר עם המקרה הזה של לם. אני חושב שנוהג כזה לא יכול ולא

צריך להיות אוטומטי. ישנם מקרים שיש לחת אפשרות כזאת. בחוק הזה,

למשל, ההסתייגות של בר-רב-האי לתיקון שלי, היא מנימוקים שונים לגמרי

מאשר אלה של ורהפטיג, סימוקים המתנגדים אחד לשני. במקרה כזה אין

זה הגיוני שאנשים המסתייגים מנימוקים סותרים אחד את השני, יסמכו

האחד על השני. אני מסכים כי צריך לאפשר לשני מסתייגים להופיע

בכנסת, במקרה שהחנמקה אינה חזרה על אותם הדברים.

אני מתחיל לחשוב שבחוק זה הטעות היתה

מצדי, כי חשבתי שנוכל לקבל את החוק הזה מתוך מכסימום הסכמה. ייתכן

שצריכה להיות דרישה להחזיר את הכל לדיון מחדש לוועדת המשנה, ואז

אציע בכל ענין את ההצעות שהיו לי בהתחלה.

היו"ר נ. ניר: בכל אופן, עד עכשיו הלכנו בדרך זו

ואפשרנו לשני מסתייגים להופיע בכנסת.

רל/חז

י. לם: אינני רוצה לבלבל אותך ^{ואי} לא את הוועדה,

אבל הסתייגותו של ג'רג'ורה מוכנה לקבל

אח קצין הסעד; ומבקש רק להוסיף: "הכל לפי החוק האישי של הצדדים".

(י. בריהודה: אחת לא הייתה בוועדה בעת שקבלנו חומר על הנוהג בכל

הדחות בענין זה. אחת בכלל לא משתתף בישיבת הוועדה, בא ברגע האחרון

ומציע הצעות.) אני מציע שתשקלו את הצעה ג'רג'ורה, כי לדעתי אין היא

משנה כלום מן הנוסח הקיים. אני מוכן להסביר מדוע אפשר לקבל את הצעה

ג'רג'ורה מבלי לפגוע בחוק. מדוע לא להחשב בדרישת הערבים, כאשר הם

צודקים? אך אם אין רוצים לקבל את דעתי זאת, אני מבקש הסתייגות בכנסת.

בפרטיכל משיבת הוועדה אשר דנה בכך כחוב, כי להצעה ג'רג'ורה, מסתייגים

ורחפטיג ולם, והיו"ר מודיע כי על ורהפטיג ולם לבוא בדברים מי מהם

יופיע בכנסת. אחר כך כתוב כי לם מודיע שהסתייגותו איננה לעצם הענין

אלא לאופן הבאתו. בריהודה הכריז אז כי היות ולא הייתה הצבעה על הצעתי

(כיון שהיו"ר לא רצה להעמידה להצבעה) אי אפשר להסתייג ממנה.

אני מציע שמר ניר, כיו"ר הוועדה, יעבור על

הפרטיכלים ויפסוק בענין זה הלכה אחרונה, איך אני צריך להסתייג בכנסת:

בחור חבר הוועדה או בחור חבר הכנסת. אני יכול גם להציע במליאת הכנסת

להחזיר לוועדה את כל סעיף 4.

י. בריהודה: אני מבקש לקרוא את הפרטיכל בענין זה, ולקבוע

שאינן ללם הסתייגות.

היו"ר נ. ניר: בפרטיכל כחוב: "הצעה מר ג'רג'ורה לא נתקבלה.

הסתייגות לא. ג'רג'ורה, לם וורהפטיג. (י. לם

וז. ורהפטיג צריכים להחליט ביניהם מי משניהם ידבר בכנסת). בעד הצעה

ורהפטיג - 6; נגד - 6; ההצעה לא נתקבלה. הסתייגות אבנטואליה לורהפטיג

ולם אם לא התקבל הסתייגותו של א. ג'רג'ורה. י. לם: אני רוצה להודיע

כי הסתייגותי בקשר עם הצעה מר ג'רג'ורה ומר ורהפטיג אינה לעצם הענין

אלא על דתיה הצעתי להזמין מומחים לענין זה ולברר את השאלה עם הדחות

חשונות. אני רוצה להביא זאת לפני הכנסת. י. בריהודה: שמענו זאת

בוועדה המשנה לפני שהחלטנו. אינך יכול להסתייג מדבר שלא עמד להצבעה."

י. בריהודה: לא היו להצעה, לא איחה הצבעה ולכן אין

הסתייגות.

רל/חז

אני מציע לחתום להסתייגות לסעיף 3, כדי להציע להתזיר את הסעיף לוועדה.

י. ל.:

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לחתום לי. לם הסתייגות שאינה רשומה לו - 4
נגד - 3

ההסתייגות ניחנה

מכיון שאינני בטוח כי נימוקיו של בר-יהודה מדוע לא לקבל את הסתייגותו של מר לם, מזדהים עם נימוקי, אני מבקש שתינתן לי האפשרות לדבר נגדה.

ד. בר-רב-האי:

תחליטו על זאת ביניכם.

היו"ר נ. ניר:

אני רוצה להציע להחליף את הטרמין "קטנה" ב"נערה", במקרה שהגדרת "נערה" תיפול בכנסת, ראשית מפני שהביטוי "קטנה" אינו מוצא חן בעיני, ושנית: כתוב בפירוש: "נקרא לנערה ונשאל את פיה". מתי אוכל להציע זאת?

ע. מימון:

אנחנו גמרנו את העניין הזה בוועדת החוקה ולא נחזור אליו. אני מצטער מאוד שהגב

היו"ר נ. ניר:

מימון היתה באמריקה בעת שדנו על זאת.

רל/חז

חוק לביטול תקנות שעת חירום שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י).

א. ציזלינג:

אני רוצה להסביר מדוע אני עומד על כך שיחבל עכשיו חוק המעמיד את תקנות שעת החירום של ממשלת פלשתינה (א"י) באותו המצב של התקנות לשעת חירום של ממשלת ישראל.

קודם כל, אי אפשר לטעון כי אני משאיר חלל ריק, משום שאני משאיר לדיון על החוקים האלה ולתיקונם, תקופת זמן שווה לזו שקיימת לגבי כל תקנה לשעת חירום המותקנת על-ידי ממשלת ישראל. אם לא נעשה זאת, במקום חלל ריק, חשאר סמכות ריקה של הכנסת. אגב הדיון כאן נשאל מר וילקנפלד מה יהיה המצב בעוד ששה חדשים ב-10 לדצמבר. גם אז אי אפשר יהיה להשאיר חלל ריק וא'אפשר יהיה לבטל חלק ניכר מן התקנות האלה. אף אני איני מציע לבטל את כל התקנות האלה. ייחכן שנצטרך להאריך תקפו של חלק מהן. אך דינן של תקנות אלה צריך להיות כדינן של התקנות שהוצאו על-ידי ממשלת ישראל: צריך להיות עליהן דיון בכנסת. אנחנו יכולים להכנס מיד לדיון בפרטים ואין אנחנו חייבים לחכות להצעת חוק כוללת מצד הממשלה. אם הממשלה חכנים הצעות חוקים במקום התקנות האלה - מוטב; אם לאו מעשה זאת הכנסת. ההצעה לבטל את התקנות האלה כעבור שלשה חדשים, מאשרת דיון נפרד על כל חלק מהן, בשעה שההצעה להשאיר את המצב כפי שהוא, מאריכה את הקפן לזמן יותר מדי ממושך.

בין התקנות האלה ישנן תקנות שהכרחי לשנותן ולתקנן. אי אפשר להמשיך להשאיר את התקנות האלה בחקפן, רק משום שזה נקבע על-ידי ממשלת המנדט. אין אנחנו צריכים להיות צמודים למועדים שנקבעו לנו. מוטב שנעשה זאת במועדים שלנו. מכל מקום, אין בכך פגיעה אם אנחנו מחזירים את התקנות האלה לאופי של תקנות לשעת חירום אשר קבענו לעצמנו. אין בכך הכבדה על הממשלה בביצוע פעולותיה.

לעומת זאת, אם לא נקבל חוק כזה ולא נדון על כל חלק ונתקנו בנפרד, נצטרך להאריך את הקפן של התקנות גם אחרי ה-10 לדצמבר, כי לא נספיק להשלים את המלאכה. זאת ביחס לתקנות אשר חקפן

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט

6.6.50

חוק לביטול תקנות שעת חירום שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י).

א. ציזלינג:

פג ב-10 בדצמבר 1950.

התקנות האחרות, אם לא תהיה כל החלטה מצדנו, תקפן לא יפוג מעצמו. היו פה חילופי דברים מי הכנים את הצעת החוק להגנה על בטחון בשעת חירום ל"מקרר" ומי אחראי לכך שלא דניס בה; על כל פניו, הצעה החוק הזאת נמצאת ב"מקרר" אנחנו רוצים כי גם לתקנות האלה יהיה מועד קבוע והממשלה תהיה צמודה לו. במידה שתדרש דחיה נוספת, נעשה זאת לא בסיטונות, כי אם חלק חלק; חלק נקבל, חלק נבטל וחלק נתקן, הכל לפי העניין. כך נכנס לעובי הקורה.

אינני רוצה למנות כאן חלק מן התקנות, שאני בטוח כי אליבא דכולנו צריך לשנותן מאוד, או לבטלן, כי יש בהן חומרות כאלה ואופי אשר מראשיתו היה מכוון לפגוע בנו, למרות ההסברה שהן דומות לתקנות שהיו גם בארצות אחרות. אבל אינני חייב עכשיו למנות את התקנות האלה ולצמר מה ישתנה ומה לא ישתנה; נעשה זאת על דעת הכנסת ובעצה עם הממשלה ובהתחשבות עם הוברים שהממשלה חביא בפנינו כהנמקה להארכה, לשינוי ולחיקון, אם להקלה ואם להכבדה.

י. לם:
אני מתנגד להצעה משני טעמים. הטעם הראשון הוא פורמאלי: ההצעה לא נדונה במליאה ולא הייתה קריאה ראשונה. אינני חושב שאפשר לקבל פרוצדורה כזאת, שחבר כנסת יציע הצעה לסדר היום, ומבלי שהכנסת תחליט אם ההצעה תועמד או לא תועמד לסדר היום, אלא רק ע"י העברת העניין לוועדה, ייחשב הדבר כאילו הייתה קריאה ראשונה. אם נקבל שיש צורך לדון בהצעה הזאת, עלינו להעביר את העניין בחזרה לכנסת, לקריאה ראשונה.

אני מתנגד גם לכך שהעניין יצורף לסדר-היום, כי אי-אפשר לדון על הצעת חבר הכנסת ציזלינג. לו חבר הכנסת ציזלינג היה מציע לבטל את התקנות לשעת חירום והיה מציע לנו את החוקים שיבואו במקומן, בענייני כלכלה ובענייני הגנה ובטחון, הייתי מבין זאת. אבל חבר הכנסת ציזלינג מציע לבטל את התקנות בעדר שלושה חדשים, ומטיל על הממשלה לעשות זאת. אני משוכנע שאי-אפשר לגמור את הכנת החוקים שיבואו במקום התקנות

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק לביטול תקנות שעת חירום
שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י)

י. לט:

האלו, תוך שלושה חדשים. העבודה היא די קשה. פרמינגר, למשל, הציע חוק שפותר פרט קטן מן התקנות האלו, בקשר עם המלחמה נגד הספסרות. על היתר הוא לא נתן השובה, אבל הוא מציע לבטל את כל החוק הקיים.

כל זמן שחבר הכנסת ציזלינג אינו מציע מה יבוא במקום התקנות שהוא מציע לבטל, ומסתמך על כך שהממשלה חציע זאת, אינני רואה כל אפשרות לדון היום על ההצעה הזאת. לכן אני מציע להציע למליאת הכנסת להחליט לא להכנס לדיון על הצעת החוק הזו.

י. בריהודה:

לצד הפרוצדוראלי: כאשר מכניסים הצעה לסדר יום למליאת הכנסת, קיימת אותה האפשרות שקיימת לגבי הצעת חוק שהממשלה מכניסה. אין חובה לנהל ויכוח כללי בקריאה ראשונה, ואפשר להסכים שההצעה עוברת ישר לוועדה. במקרה כזה, חושבים כאילו היתה קריאה ראשונה. (י. לט: פה לא היתה הסכמה). היתה החלטה על כך, ואם אינני טועה היתה גם הסכמה להצעת שר המשפטים שהעניין יועבר לוועדה, אך אינני בטוח בכך. (שר המשפטים: אני מבקש לברר זאת בפרטיכל. אני, מתוך מחשבה ושיקול, לא הצעתי להעביר לוועדה את החוק אלא את הפרובלימה.) אני צריך לומר שצריך היה להסביר זאת לנו ולמליאה (שר המשפטים: זה היה ברור, כי חכנן של טענותי היה כי אין צורך בחוק הזה). אני מניח ששר המשפטים די בקיא בעניני פרוצדורה. הוצעה הצעה לסדר היום. (שר המשפטים: האם חסכים, שמלבד הנאום הרגיל אשר לווה את ההצעה לסדר היום, ע"י מר ציזלינג, והודעתי שב-10 לדצמבר 1950 יפוג תקפן של חלק מהתקנות האלה ולגבי החלק השני הובאה הצעת החוק להגנה על בטחון בשעת חירום, לא היה כל דיון לעצם העניין? האם אתה מוכן לכנות זאת "קריאה ראשונה"?) אני מכנה "קריאה ראשונה" גם אם אין אפילו דיון כזה. אם מכניסים חוק לכנסת והכנסת מעבירה אותו לוועדה ללא דיון כללי, פירושהדבר שהיתה קריאה ראשונה. באופן פורמלי הוצעה לכנסת הצעה לסדר היום. אפשר היה להציע להורידה מסדר היום, או להעמידה על סדר היום, תוך קיום דיון כללי או בלעדי זאת. מבלי שמי שהוא יציע להוריד את ההצעה מסדר היום, באיזה אופן ההצעה יכולה לרדת מסדר היום?

העברת העניין לוועדה, פירושו העמדתו על סדר היום. אפשר להוסיף להצעה הזאת גם דיון על איזו פרובלימה, כהערה. אבל

ועדת החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק לביטול חקנות שעת הירום
שהחקימה ממשלה פלשתינה (א"י)

רל/חז

י. בר-יהודה:

צריך לתת חשובה על ההצעה להכניס סעיף לסדר היום: העניין יועמד או לא יועמד. אני מוכן להראות על חקדימים שכאשר הוחלט להעביר עניין לוועדה מבלי לקיים עליו דיון כללי במליאה הכנסת, הוועדה נכנסה לגופו של העניין ובאה אחר-כך בהצעה. (ח. רובין: עניין ראש-סעיין, למשל, הוא אפילו לא חוק, ולאחר העברתו הוועדה נכנסה לגופו של עניין.) אפשר לקחת למשל, גם את החוק שהציעה ועדה מימתן. אינכם יכולים להרשות לעצמכם לעשות את הדבר בצורה הנוחה לכם. להוריר מסדר היום, בכמה מקרים, אין זה נוח. אם אתם בעד הורדה מסדר היום, עליכם לומר זאת, ויחד עם זאת למסור את העניין כחומר לוועדה. קודם כל עליכם לתת תשבה על הצעה שמציעים, מכניסים או לא מכניסים אותה לסדר היום.

שר המשפטים פ. רוזן:

אני מוכחה קודם כל להתעכב על

השאלה הפרוצדוראלית, מפני שהיא

חשובה כשאלה קונסטיטוציונית הנוגעת לכל הפרקטיקה של הכנסת. אנחנו

עדיין לומדים מהנסיון וצעד אחר צעד אנחנו בונים את הפרקטיקה

הפרלמנטרית. אני מבקש מהיו"ר לפסוק בעניין זה, או אם אין הוא רוצה

לפסוק להעביר זאת לוועדה הכנסת, מפני שלא יבבלה להיות קריאה ראשונה

בעניין שלא עמד על סדר היום. הצעה מר ציזלינג היחה להכנס את העניין

לסדר היום, איך יכולה להיות קריאה ראשונה בעניין שטרם הוחלט להעמידו

על סדר היום? (י. בר-יהודה: אני מסכים כי נכון שמן הוועדה צריכה

לתזור החלטה אם ההצעה תועמד או לא תועמד על סדר היום.)

לעצם העניין, אני מבקש את

הוועדה להמליץ על כך שהעניין לא יוכנס אל לסדר היום. מר ציזלינג השיג

את מטרותו. אינני רוצה להכחיש שהוא קצת השפיע על הטיפול בעניין זה.

משרד המשפטים כל כך עמוס עבודה, שאם מי שהוא בא ומצליף, באיזה שהוא

אופן הוא מצליח. השאלה היחה לפנינו וכבר טפלנו בחקנות אשר תקפן

יפוג ב-10 לדצמבר 1950, אבל עלי להודות שהיינו מזורזים פחות אילו

מר ציזלינג לא היה מציע את הצעתו. אשר לחקנות שחקפן יפוג ב-10

לדצמבר 1950, נצטרך אולי לבקש הארכה לגבי חלק מהן, אבל זה כבר אייה

חלוי בכנסת. בכל אופן, אנחנו עובדים על החוקים האלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט

6.6.50

חוק לביטול תקנות שעת חירום שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י)

רל/תז

שר המשפטים: בנוגע לתקנות מ-1945, לא הייתי רוצה שאפילו באופן אין-דירקטי הכנסת תתן עכשיו את הגושפנקא שלה ע"י הארכת תקפן לשלשה או ארבעה חדשים. המצב הנוכחי הוא הרבה יותר טוב, כי התקנות האלה, בחלקן הגדול, הן תקנות מחות. ישנה שאלה של המועצה האדמיניסטרטיבית, שאנחנו חושבים שהשלטונות אינם יכולים לוותר עליה, אם כי אינני יודע אם בחדשים האחרונים היו מקרים שמשרד הבטחון השתמש בה. נוסף לכך יש ענין הצנזורה, ובהזדמנות זו אולי יוסדר כל ענין הממשל הצבאי.

מר ורהפטיג בזמנו, כאשר יצא בהתקפה נגד החוק שלנו אמר: מדוע אין אתם מוציאים זאת בתור תקנות לשעת חירום? מדוע אתם שואלים אותנו? יכולנו לעשות זאת בצורה כזאת, וזה היה נותן למר ציזלינג את הדבר שהוא רוצה בו בהצעתו: הארכת שלשה חדשים. אני חושב שהכנסת יכולה לסמוך על זה שנביא בעוד מועד את ההצעה המתוקנת של החוק להגנה על בטחון. אינני רוצה להתחייב בזמן, אבל אני יכול להבטיח כמעט בודאות שזה יהיה לפני פגרת הקיץ.

לאור המצב הזה אינני רואה כל צורך לתקן את המליאה שנייה בענין זה, ע"י הכנסת החוק שמציע מר ציזלינג לסדר היום.

בנוגע לתקנות משנת 1939, כפי שאני יודע מן הפרטיכל, חברי וילקנפלד כבר הסביר באחת מהשיבות הקודמות כי אין זה מוצדק להטיל עליהן את הדין של תקנות לשעת חירום שלנו. התקנות האלה אמנם לא נחקקו באופן דמוקרטי, אבל זה חל על כל הפקודות שבאו אלינו מתקופת המנדט. בכך אין הבדל בין, פקודת החברות, פקודת החוק הפלילי, ובין החוקים האלה. כלם לא נחקקו באופן דמוקרטי; כלם יצאו ע"י הנציב העליון. החוקים האלה משנת 1939, המסדירים את הפיקוח על המשק ועל המחירים, אינם פחות יסודיים מאשר חוקים אחרים, ואי אפשר לדמותם לתקנות לשעת חירום שלנו, אשר מסבירות רק שטח מוגבל ומצומצם.

י. לם:

אני חושב שעלינו להעביר את הענין לוועדה א הכנסת. אני מקבל כל מה שאמר שר המשפטים בענין

ועדת החוקה חוק ומשפט

6.6.50

חוק לביטול תקנות שעת חירום
שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י)

רל/חז

י. לם:

זה, אבל לא ברור לי, אם, כאשר הכנסת מעבירה לוועדה להחליט ~~אם~~ לצרף או לא לצרף סעיף לסדר היום, קאם על החלטה הוועדה יכול לבוא ערעור בפני מליאת הכנסת. במקרה זה, ייתכן שהיתה אי הבנה ואני מוכן שאקס-גרציה בריהודה יקבל הסתייגות. אבל אני מציע שנקבל החלטה כי כאשר חבר כנסת או סיעה מציעים סעיף לסדר היום ומעצירים את הענין לוועדה, ההחלטה בוועדה היא סופית.

אינני יודע אם דעתי זאת תתקבל או לא תתקבל

ע"י וועדת הכנסת, אך אני מציע להעביר זאת לוועדת הכנסת.

ג. ניר: ענין ראש-העין הועבר לוועדה העבודה, וועדת

העבודה תביא את החלטתה לפנסת. יש מישהו

בוועדת העבודה שאינו שבע רצון ממהחלטה, והוא יבוא בהסתייגות לכנסת. אינני יודע מדוע אנחנו מעוררים שאלות במקום שהם אינן קיימות. צדק שר המשפטים באמרו שאין קריאה ראשונה כשענין אינו עומד על סדר היום. עלינו להחליט אם אנו רוצים לטפל בענין זה. יכולות להיות שתי הצעות: הצעה אחת האומרת שלאחר שמיעת ההסברה הוועדה חושבת כי אין צורך להביא את הענין בפני הכנסת; והצעה שניה שאנחנו מבקשים להביא את הענין לקריאה ראשונה בכנסת. כמובן, כל מיץ שלא יהיה שבע רצון מהחלטה שתתקבל, אם היא תהיה כזאת או אחרת, יכול להסתייג.

ד. בר-רב-האי: אני מציע את ההצעה הבאה: "וועדת החוקה חוק

ומשפט רושמת לפנייה את הודעה שר המשפטים שהב

חוקי החירום אשר מדובר עליהם מתבטלים ממילא ב-10 לדצמבר 1950, והודעתו שבממשלה עוסקת בעוד מועד בהכנת מערכת חוקים שחבוא במקום המבוטלים במדה שיש צורך בהם. לכן אין הוועדה רואה צורך להעמיד את הצעה ציולינג בסדר היום של הכנסת".

י. לם: אני מציע הצעה מרחיקה לכת: לא להצביע היום

ועדה החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק לביטול תקנות שעה חירום
שהתקינה ממשלה פלשתינה (א"י)

רל/חז

י. לם:

אלא להעביר את השאלה לוועדה הכנסת, כדי שתבדוק, האם על הוועדה להחליט באופן סופי, או שהיא צריכה להציע החלטות לכנסת.

היו"ר נ. ניר: לפי הנוהג שלנו אין זה נכון, ולכן לא אצביע

על הצעה זו. מר לם רשאי לפנות לוועדה הכנסת

ולברר איך לנהוג להבא.

א. ציזלינג: אני חוסך את הנימוקים שיכולתי ללוות בהם

את הצעתי בצורת רזולוציה; את זאת אביא

בפני מליאת הכנסת. לכן הצעתי קצרה: הוועדה מציעה להביא את הצעת

החוק של חבר הכנסת א. ציזלינג, לביטול תקנות שעה חירום שהתקינה

ממשלה פלשתינה (א"י), לקריאה ראשונה בכנסת.

י. לם: מכיון שהצעתי הראשונה לא נתקבלה אני מציע

את ההצעה הבאה: "הוועדה מציעה לכנסת להחליט

לא לצרף את הצעת החוק של חבר הכנסת ציזלינג לסדר היום".

ז. ורהפטיג: אני מציע את ההצעה הבאה: "וועדה החוקה מקבלת

לתשומת לב את הודעה שר המשפטים שרוב חוקי

החירום אשר מדובר עליהם ממטלים ממילא ב-10 לדצמבר 1950, והדעתו

שהממשלה עוסקה בהכנת מערכת חוקים שיבואו במקום המבוטלים, במדה

שיש צורך בהם, ושיבטלו גם את אותם חוקי החירום שאינם מבטלים

ממילא. וועדה החוקה חוק ומשפט מחליטה ^{בי}ע"ש להעמיד את העניין לסדר

היום כאשר יובאו בפני הכנסת הצעות החוקים הנ"ל.

י. בריהודה: אני חושב שאי אפשר יהיה להעמיד להצבעה את

הצעת ורהפטיג אם היא לא תכלול בחוכה לפחות

משפט אחד אשר בו תהיה חשובה לשאלה הנידונה: מקבלים או לא מקבלים

את הצעה ציזלינג.

י. לם: אני מציע להצביע קודם כל את ההצעה לא לצרף

ועדה החוקה, חוק ומשפט

6.6.50

חוק לביטול תקנות שעת חירום
שהתקינה ממשלת פלשתינה (א"י)

רל/תז

י. לם:

אח הצעת חבר הכנסת ציזלינג לסדר היום.

ב.צ. דינבורג: אני מתנגד לזה, מפני שהצעת החלטה כזאת

צריכה לבוא מחוץ ההנמקה שהממשלה מכינה

אח החוקים ותביאם לכנסת בעוד מועד. הודעת הממשלה בענין זה

היא המחייב לא לקבל אח הצעת ציזלינג.

ד. בר-רב-האי: אני מציע נוסח משותף לורהפטיג ולי: "וועדת

החוקה, חוק ומשפט רוש' לפניה את הודעת שר

המשפטים שרוב חוקי החירום אשר מוצ'בר עליהם בהצעת חבר הכנסת

א. ציזלינג מתבטלים ממילא ב-10 לדצמבר 1950, והודעתו שהממשלה

עוסקת בעוד מועד בהכנת מערכת חוקים אשר תבוא, במדה שיש צורך

בהם, במקום המבטלים ובמקום אלה שאינם מתבטלים ממילא. אין

הכנסת רואה צורך להעמיד אח הצעת חבר הכנסת ציזלינג בסדר היום

של הכנסת אלא בזמן שיובאו בפני הכנסת הצעות החוקים הנ'ל".

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד הצעת בר-רב-האי - ורהפטיג - 7

בעד הצעת ציזלינג - 6

הצעת בר-רב-האי-ורהפטיג נתקבלה

הסחייגות לי. בר-יהודה

(בשם הוועדה יענה ד. בר-רב-האי).

רל/תז

חוק המועצה המשפטית (הוראת שעה).

"מי שיש לו ההכשרה הדרושה לפי תקנה 21 (4) לחקנות המועצה המשפטית, 1938, וקבל בין לפני שנכנס חוק לחקפו ובין אחרי זה, אך לא יאוחר מיום ל' בחשון תש"ב (29 בנובמבר 1951, תעודת גמר בתורת המשפטים של בית-הספר הגבוה למשפט וכלכלה בחל-אביב, דינו, לצורך פקודת המועצה המשפטית, ס"ק 1938, והחקנות שהותקנו על-פיה, כדין מי שקבל תעודת בתורת המשפטים מבית-הספר למשפטים שנתאשר ע"י המועצה המשפטית".

י. בריהורה: היות ואני מניח שלא יגמרו בישיבת זאת

בהחלטה, אני מבקש שמשרד המשפטים ימציא

לחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, העתק מהדו"ח של הוועדה אשר בדקה את בית-הספר הזה. אם הדו"ח ארוך מאוד, ימציאו לנו לפחות את המסקנות.

לגופו של דבר, אני לא בדקתי את בית-הספר

הזה. אני יכול לתאר לי שיכולים לומר: רמת הלימודים בבית-הספר הזה כל כך נמוכה, שאין לתת להם את הרשות הזאת. הייתי מבין עמדה כזאת.

אם מישהו יאמר כך, צריך לבדוק את העניין ברצינות, כי אנחנו מעוניינים שהאנשים אשר יטפלו אחר-כך בעניינים משפטיים, יהיו מצוידים בידיעות

מספיקות, לא בקשר עם "הרוח המיוחדת של האוניברסיטה" שעליה דבר מר

דינבורג במליאת הכנסת, כיון שאני יודע כמה אוניברסיטאות בעולם ש"הדח

המיוחדת" שלהן גרועה. אם ההבדל הוא בין בן-טובים שיכול ללמוד על

חשבון הוריו ואז "הרוח" הזאת יורדת עליו, ובין מי שאינו יכול ללמוד

על חשבון הוריו וצריך לעבוד על מנת ללמוד; אם ההבדל בין אוניברסיטה

של ערב ואוניברסיטה של בוקר הוא בכך שבאוניברסיטה של ערב יכולים

להיות גם תלמידים עובדים, בשמן שבאוניברסיטה של בוקר יכולים להיות

רק מאוח, אני לא רואה בזה הצדקה. אם העניין הוא בגובה הלימודים,

אח זאת צריך לבדוק. אינני יודע מה הוא גובה לימודים בבית-ספר זה

מחוץ בחינה עצמית, ואינני יודע גם, אם אני מסוגל לעשות את הבחינה

הזאת. משום כך אני רוצה לדעת מה מסקנותיה של הוועדה אשר בדקה את

העניין.

אם מציעים לנו לאפשר לאלה שגמרו את בית-

הספר להבחן, לאחר שהיתה בדיקה של העניין, אני מוכרח להניח שזה נעשה

לאחר שגובה לימודים בבית-הספר הזה, נמצא לפחות מספיק.

וועדת החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק המועצה המשפטית

רל/חז

י. בריהודה: אם אני מקבל זאת כהנחה, מוזר בעיני שנותנים את האפשרות הזאת למי שנחשב לבית-הספר הזה עד לתאריך בלתי מובן לי. והייתי מבין, לו היו מציעים כאן את התאריך שהתתילו לקבל סלמידיס לפקולטה למשפטים של האוניברסיטה, כי אפשר לומר שמתאריך זה אפשר היה להכנס למקום בו הלימודים עומדים על גובה יותר גדול.

אני, על בית-הספר הזה, יודע רק דבר אחד: שהוא עשה עבודה הלוציה אנטי-בריטית או על כל פנים שלא ברצונם של הבריטים. אם גובה הלימודים הוא מספיק, אינני יודע מדוע לשאא נשלול ממש את הדבר אשר - לפי החומר בכתב שקבלתי - ניתן לו ע"י אוניברסיטאות ידועות בחוץ-לארץ. (אני מדבר עכשיו רק על החלק המשפטי של בית-הספר). האפשרות הזאת ניתנה לגומרי בית-הספר הזה ע"י אוניברסיטאות ידועות באיטליה ובצרפת. אני אומר את הדברים האלה מתוך הנחה שעצם הבחינה לא תהיה למטה ממינימום ידוע. אם באמת גובה הלימודים אינו למטה ממינימום, אינני מבין מדוע נקבל דרך אגב החלטה שהיא בעצם פסק-דין של היסול המוסד הזה. לכן אני מציע שבנוסף שלנו לא יהיה שום דבר העשוי להתפרש כפסק-דין לגבי עתידו של המוסד הזה.

אני מציע שבכל החלטה שנקבל יהיה ברור כי ההחלטה היא "אד-הוק". ההחלטה צריכה להיות מלווה בהערה שבנוגע לעתיד מבקשים לבדוק את העניין מחדש. ייתכן שמה שנוגע לעתיד אינו שייך לוועדה שלנו אלא לוועדת החינוך והתרבות.

אני מציע לתת את האפשרות המוצעת בחוק עד לתאריך פתיחת הפקולטה למשפטים, וללוות את החוק בהחלטה שתמסר במליאת הכנסת, כי מה שנוגע לעתיד מניחים שוועדת החינוך והתרבות או מוסדות מתאימים אחרים יבדקו ויחליטו מהן זכויותיו של בית-הספר והאם המדינה צריכה או לא צריכה להכיר בו.

ז. ורהפטיג: הייתי מיעץ לא להכנס עכשיו לכל הפרשה של בית הספר. אם נעשה זאת, נעשה רק לאותם עשרות החלמידים שבשבילם הוצע החוק הזה, מפני שעניין בית-הספר יקח זמן רב.

ז. ורהפטיג:

אגב, גם מבחינה פורמלית אין אנו יכולים להכנס לכל הפרשה הזאת, כי ע"י הכנסת הוצברו רק זכויותיהם של אלה הלומדים שם ולא של ביח"הספר כולו. אם נכס לכל בעיה ביח"הספר, נצטרך לנהוג לפי הפרוצדורה שנהגנו בחוק הגנת החייל והעולה, דבר שיגזול זמן רב ובינתיים הבחורים האלה לא יעמדו בבחינות. את בעיה ביח"הספר אפשר להעלות בכל רגע, בלי קשר עם החוק הזה.

אני עדיין לא עכלתי כראוי את ענין התאריך.

בכנסת הציע חבר סיעתי, ד"ר בורג, להזיז את התאריך בשנה אחת. ההגיון בכך היה שאז החוק יסול ע"ל כל אלה שנרשמו לביח"הספר הזה טרם פתיחת הפקולטה למשפטים. פה מתעוררת השאלה אם לא להזיז את התאריך לחקופה יותר ארוכה. אם נקבע את התאריך בשנת 1952, יוכלו להבחן גם אלה שיצאו מהצבא בשנת 1948, ובה נרשמו לביח"הספר. אם נרחיב זאת לפי הצעת בריהודה זה יחול גם ^{על}אלה שנרשמו ב-1949. אני סובר שאפשר לקבל את הצעת בריהודה, כי ההבדל אינו גדול, ועד כמה שידוע לי זה ענין של 20 איש. אני מתיחס לכל הבעיה הזאת ללבעיה חיטול.

בעיה ביח"הספר היא בעיה אחרת, והשאלה היא אם

ביח"הספר יצליח להקים את עצמו מחדש. אם הבינוחי היטב את דברי דינבורג בכנסת, הוא לא התכוון לרוח, אלא לכך, שפקולטה למשפטים היא חלק מהאוניברסיטה, ולא ביח"הספר מקצועי.

אני נוטה לתת לבוגרי ביח"הספר הזה אפשרות

י. לם:

להבחן, בתנאי שהם גמרו ביח"הספר תיכונני.

(ד. בר-רב-האי: זה נאמר כאן: "מי שיש לו ההכשרה הדרושה לפי תקנה 21 (4)" פירוש הדבר "מטריקולישן"). אין זה אוהו הדבר. אני למשל אינני מוכן לקבל את המטריקולישן של קמברידג'. אני רוצה לתת לאנשים את האפשרות להבחן אבל בתנאי שהם ראויים לכך. אדם שלא גמר ביח"הספר תיכונני, אינו ראוי להבחן בבחינה זו.

לעומת זאת, אין לתת בבחינה זאת את ההקלות

שניתנות לעורכי-דין מחוץ-לארץ.

בשני תנאים אלה אני מכים לאפשר לגומרי

רל/חז

י. לם:

בית-הספר לגשת לבחינות. אבל אם אנחנו מאפשרים זאת, אני מעד זאת
שנאפשר זאת גם לאלה שנרשמו בשנת 1948.

מתעוררת כאן הבעיה של אלה אשר נרשמו פעם
במשך תקופת קיומו של בית-הספר, ועכשיו ילכו לבחינות. נצטרך לחשוב
על דרך כדי לא לאפשר לאלה שהיו רשומים בבית-הספר ולא למדו ממש,
ומאז גמרו את בית-הספר לא עבדו במקצוע, לגשת לבחינות האלה.

אחם מאיעים לכתוב: מי שגמר בשנת 1952.

זאת אומרת, אדם שחלה ונכשל בבחינות לא יוכל לגשת לבחינות האלה.
לדעתי צריך לבנות את החוק על מועד התחלת הלימודים.

בענין בית-הספר, אני חושב שאין לנו כל זכות

לחסל בית-ספר שקיים, בלי צדיקה קודמת ובלי מאמצים הגדולים ביותר כדי
לחדשו. וועדת החוקה אינה מהסמכת לענין זה.

אני מציע להקים וועדה משותפת של וועדת החוקה

חוק ומשפט, וועדת החינוך ואולי גם וועדת הכלכלה, כדי לשקול איך אפשר
להבטיח קיומו של בית-ספר גבוה כזה. אולי אפשר, למשל, להחשב בתעודת
גמר של בית-ספר זה ככמה סימטרים של האוניברסיטה.

ב.צ. דינבורג: דברו כאן על כמה שאלות. השאלה הראשונה היא

הרצון להקל על התלמידים שנמצאים בבית-הספר,

מבלי להורד את ערך המקצוע. השאלה הזאת קשורה בעצם קיום בית-הספר,

כי הרחבת המסגרת או צמצומה מבטאת את היחס לגבי העתיד. ישנם אנשים

החושבים שאפשר לסדר אוניברסיטה אחת בירושלים ועוד אחת בתל-אביב.

ישנם גם כאלה האומרים שלמשפט וכלכלה אין כלל צורך באוניברסיטה. אני

מכיר את בית-הספר לפי עבודות של תלמידים אשר גמרו אותו וזכו בו לתחלה

רבה. הדבר הזה הביא אותי לאישור השקפתי הכללית. סידור בית-ספר מקצועי,

לא במסגרת של השכלה כללית, למשפט, הוא הפסד תרבותי, חברתי ומקצועי.

באירופה היו בתי-ספר כאלה למשפטם, ואלה היו בתי-הספר הריאקציוניים

והגרועים ביותר. אין זה מתאים לנו. משום כך התנגדתי ואחנגד לבתי-ספר

כאלה, כי אין בהם רוח אוניברסיטאית. זאת הייתה כוונתי בדברי על "הרוח"

רל/חז

ב.צ. דינבורג:

באוניברסיטה תעודת המדינה להרים את המקצוע, ביחוד בחנאי הארץ, בקשר עם תיי החרבות שלנו. משום כך אני חומך בהצעה כפי שהיא. הגומרים בשנת 1962 יוכלו להכנס לקורס השני באוניברסיטה. אני חושב שיש לאחוז באמצעים כדי שאלה שלמדו כבר שנה, לא יפסידו אותה.

מה שנוגע לבית-הספר, אין זה ענין של הוועדה.

אנחנו דניט מחוך דאגה לרמת עורכי-הדין ומחוך רצון לא לתת לאנשים לסבול, אבל קיום האפשרות הזאת אחרי 1952, פירוש שפטר להיות עורך-דין מבלי לקבל השכלה כללית ומבלי להיות קשור למערכת החינוך. זהו אי-כבוד למדינה.

י. קליבנוב: אני רוצה להוסיף מילים מועטות לדברי קודמי.

אני חומך בהצעת החוק ולא הייתי רוצה שהוועדה שלנו חוציא משפט על בית-הספר; אין זה מתפקידנו ואין אנחנו מדברים על חיסול בית-הספר, אף-על-פי שאני כשלעצמי הייתי שמח אילו החלק המשפטי של בית-הספר הזה היה מתחלף, כי אני חושב זאת לחופעה בלתי רצויה. לדעתי, בית-הספר מקצועי, ונוסף לכך גם פרטי, אין בו מעלה. אינני רוצה להטיל דופי באנשים, אבל עצם העובדה שבית-הספר הוא פרטי ושהאנשים העומדים בראשו צריכים להשקיע חקציב בכל מיני מקורות, הן משכר הלימוד של החלמידים, הן מתמכות העירייה ומתרומות אחרות, היא חופעה לא טובה. אך אין הדבר מתפקידנו ובסמכתנו.

אני נשטה להרחיב את התקופה שנקבעה עד ל1962.

בחוק כתוב כי רשאי לגשח לבחינות האלה כל מי שיקבל תעודת גמר עד לתאריך מסוים. לדעתי תעודה גמר אינה מספיקה. אני מציע להוסיף: ונוסף לכך ביקר באופן קבוע בבית-הספר החל מהתקופה שנחבל החוק הזה ועד קבלת תעודת הגמר. על-ידי כך אני פותר את שאלת האכסטרנים. אינני יכול לעשות שום דבר לגבי אלה שגמרו כבר והיו אכסטרנים, אבל מהיום ולהבא אני יכול לעשות זאת. אני צריך להגיד לכם כי אכסטרנים בבית-הספר למשפטים היא החופעה הפחות רצויה. כלל לא קשה לעמוד בבחינה למשפטים בתור אכסטן.

רל/חז

ר. כהן:

אני רוצה לגשת לשאלה הזאת מאספקט קצת אחר;

לא מאספקט של עורכי-דין. אחם מדברים/על/הצורך

להרים את גובה הלימודים; איש לא התנגד לזאת. אך נדמה לי שאנחנו שאנחנו שוכחים את המציאות המרה של הנוער שלנו. הלימודים באוניברסיטאות שלנו אינם חינוך ואין אנחנו יודעים מהי יהיו חינוך. סטיפנדריות מקבלים מעטפת ואין אנחנו יודעים מהי חיה אפשרות לתת לרבים. אם נהפוך את החינוך ליקר וארוך, מי ילמד?

מר קליבנוב לא הרגיש איך הוכיח בדבריו את

ההיפך ממה שרצה לומר. אפשר להביא הרבה דוגמאות של אכסטרנים שהיו

לעורכי-דין טובים מאוד. אינני חושבת שדוקא עכשיו הזמן לבטל את האכסטרנים.

חוק הגיוס מוציא את הנוער ממסלול הלימודים ומגדיל את הגיל שבו הם

מתחילים ללמוד בבתי-ספר אלה. ההורים אשר אולי יכלו קודם לכן לעזור

להם, מזדקנים בינתיים.

גם אני חושבת שביה-ספר פרטי אינו טוב. ביה-

הספר צריך להיות ממשלתי ובשכר לימוד נמוך ככל האפשר. אך צריך לתת

אפשרות להיות אכסטרנים, כי בחור מוכשר יכול ללמוד גם בהיותו אכסטרן.

אולי צריך להאריך את הסטג' לאכסטרנים.

ג. ניר:

אני מסכים להארכת החולת החוק עד לשנת 1952,

לא רק מפני שאז יוכלו לגשת לבחינות אלה

שנרשמו בשנת 1948, אלא מפני שה-20 לנובמבר 1947 הוא תאריך קבלת

החלטת האו"ם בליק-סכסס, ואין לו כל שייכות לענין הזה. היות והפקולטה

למשפטים נפתחה, כמדומני, ב-1949, התיקון הזה יכלול את כל מי שנרשם

עד לפתיחת הפקולטה.

שאלה ביה-הספר ועחידו אינה עומדת בפנינו; לכך

קיים משפך המשפטים ומשרד החינוך. עלינו לענות רק על הענין שהוא

בפנינו.

אני מתנגד להוצאת האכסטרנים מן האפשרות הזאת.

ישנם בחורים מוכשרים והמדע המשפטי אינו כל כך עמוק שאי אפשר ללמוד

אותו כאכסטרן ולהיות אחר-כך עורך-דין טוב.

רל/חפ

נ. ניר: גם בשאלת הבחינות לא נשאלנו אם להחמיר; זה
אם ענין של משרד המשפטים. אינני יודע מה מצב
הבחינות כיום. אני עברתי את הבחינות לפני 23 שנים ואני מוכרח להגיד
כי הן היו קשות מאוד. שמעתי כי אחרי בן היו בחינות עוד יותר קשות
ולא שמעתי כי מקילים בבחינות. אם כך, מה הוא הצורך להחמיר? אני מתנגד
לכך כי אנחנו בכלל ניכנס לשאלה הזאת.

ז. ורהפטיג: אני עומד על כך שניחן אפשרות גם לאלה שיגמרו
ב-1952 מפני שלא הייתה להם האפשרות להרשם
לפקולטה המשפטית מבלי להפסיד שנה לימודים.

צדק ד"ר לם שבשביל גומרי בית-ספר זה הסילבוס
של הבחינות צריך להיות אחר מאשר של עורכי-הדין מחוץ לארץ. לגבי
עורכי-הדין מחוץ לארץ צריך להקפיד על ידיעת החוק המקומי, בשעה שלגבי
גומרי בית-ספר זה יש להקפיד על ידיעת החוק הכללי. בענין זה המועצה
המשפטית יכולה לעשות כרצונה. אני יודע שבמועצה המשפטית היה על כך
דיון והוחלט שבנוגע לגומרי בית-ספר זה יסוכם סילבוס מתאים לחנאים
המיוחדים שלהם.

אני סביר שהשורה הראשונה של החוק, שאומרת:
"מי שיש לו ההכשרה הדרושה לפי תקנה 21 (4) לתקנות המועצה המשפטית"
אצאיינה מוצדקת. בדרך כלל לא מקבלים לבית-ספר זה אדם שאין בידו תעודה
כזו. אבל במקרים בודדים עושים זאת; ואם אדם מתקבל לבית-הספר ולמד
יחד עם כל הסטודנטים, לפעמים אפילו גמר בהצטיינות וקבל את הדיפלומה,
האם נשלח אותו לבית-ספר היכוניף? אני מציע למחוק את שתי השורות הראשונות.

ב.צ. דינבורג: בדרך כלל, במשך כל זמן היוהי באוניברסיטה
התקבלו שני חלמידים מבלי שחיינה להם התעודות
הדרושות, אבל אלה היו אנשים שכתבו עבודות בעלי חשיבות מדעית, וקבלו
המלצה מוועדת ההוראה של האוניברסיטה. אי אפשר לעשות את הדבר הזה
לשול.

י. בריהודה: אני חושב שאם מפלגתי הגיע לשלטון במדינת ישראל,

י. בר-יהודה:

ולעבור את הבחינות בלי כל המכשולים של ניירות; תבטיח את האפשרות של לימוד גבוה ושימוש אח"כ בתוצאותיו. אך אינני מציע זאת עכשיו, אבל אינני יכול להבין את מי שרוצה בהזדמנות זאת להזכר בכל הניירות ובכל ההגבלות לקבל הניירות. אם אומרים שהבחינות צריכות להיות יותר קשות לכל הנבחנים - אני מסכים לזאת; אם אומרים שהסטאג' צריך להיות יותר ממושך - כי סטאג' חשוב יותר מבחינות - אני מוכן לבדוק זאת, כי יתכן שזה נכון. אבל אם במקום הדברים האלה, שהם המבטיחים את עומק ורוחב הידיעות, מדברים על ניירות, אינני מבין זאת.

י. לם:
אני מסכים עם בר-יהודה שיש לאפשר השכלה גבוהה לכל הראוי לכך, אבל ראוי לכך מי שיש לו ידיעות מספיקות. אין המדובר בהליכה לבי"הס, אלא בהוכחה הידיעות של האדם ע"י תעודת הבגרות. כדי להיות עו"ד, צריך לדעת את הדברים שנלמדים בבתי-ספר היכוניים. לאוניברסיטאות ישנן תקנות משלהן. אני לא אחנגד לכך שאדם כזה, כשאינו לו תעודת בגרות, יוכל להבחן בפני בוחנים הראויים לכך, אבל אינני מוכן לוותר על ההשכלה שהיא הנאי למקצוע הזה.

שמעתי כי המועצה המשפטית דנה בעניין זה. הייתי רוצה לקבל את הפרטיכל מדיוניה.

ד. בר-רב-האי:
עלינו להבדיל בין מדע וקצוע. איש אשר רכש לו שם במדע, ויש לו עמדה, אי-אפשר לדרוש ממנו הוכחה כי עמד בבחינות הבגרות. דבר אחר לגמרי הוא המקצוע, וכאן יש לדרוש הוכחה להשכלה אלמנטארית שהיא בסיס לעמדתו של האדם בחברה, בחור שופט או בחור עו"ד. ההגבלה הזאת אינה מונעת מן האדם ללמוד באוניברסיטה, אלא לקבל רשיון של עו"ד. אדם אינו יכול לקבל רשיון של עו"ד אם לא מלא את התנאי האלמנטארי הזה. אי-אפשר לרדת מהמינימום הזה.

ה. רובין:
כדי להכנס לקצוע שנקרא מקצוע אקדמאי, דרושה מידה גדולה של השכלה כללית, וידיעת המקצוע. ברגע שלרופא או עו"ד אין מידה רבה של השכלה כללית, אשר לאו

ועדה החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק המועצה המשפטית.

ר.ל.

ה. רובין:

דוקא קשורה עם כלי המלאכה היומיומי שלו, עבודתו חסבול. הדבר הזה נכון במיוחד לגבי מקצוע המשפטים. את ההשכלה התיכונית רוכשים בבי"ס תיכוני. גם אני מתנגד לשלל של ניירות מיותרים, אבל האם המדובר כאן בתעודה של בי"ס תיכוני? נקודת הכובד איננה בתעודה, אלא בעובדה שאדם למד 12 שנה בבי"ס עממי ותיכוני. מתוך שאני רואה את ההשכלה הכללית, דוקא במקצוע המשפטים, כאחד הדברים ההכרחיים, אינני יכול לוותר עליה. אני בעד יחס ליבראלי מאוד לגבי ביה"ס למשפט וכלכלה, מתוך גישה של הערכת ההשכלה הכללית יותר מאשר פרטי הידיעות המקצועיות. אני גם משוכנע שרק איש בעל השכלה כללית אפוא אפוא אפוא לא יהפוך למקום ריכוז של ידיעות מבלי שהן תהוונה מה שאנחנו קוראים "השכלה". לכן אני בעד זה שתעודה בבי"ס תיכוני תהיה תנאי לכך שאדם יוכל לגשת לבחינות אלה.

שר המשפטים פ. רוזן: יש לנו ענין עם מספר מסויים של אנשים, אשר שמוחיהם ידועים לנו. אינני חושב שהמספר יגיע

למאות. (ת. כהן: לפני הצעת החוק, זה ענין של 35 איש. אם יתקבל החיקון ותיקבע שנה 1962 במקום 1951, המספר יגיע בערך למאה). האנשים האלה דרושים לנו. הם גם יודעים את החוק. היה מקום לעורר את השאלה של תעודת בי"ס תיכוני, אילו היה בין האנשים האלה אחד אשר לא גמר בי"ס תיכוני; אך אין כזה. לכן, לא הייתי מוותר על הבלטת הקווליפיקציה הדרושה,

ת. כהן: אילו המועצה המשפטית היחה מסכימה להכיר בביה"ס הגבוה למשפט וכלכלה כמוסד שתעודה הגמר שהוא מוציא מכשירה את בעליה להבחן בבחינות המשפט, כי אז החוק הזה לא היה בא בפני הכנסת. הכנסת נדרשה לעשות פה מעשה קורקטיבי לגבי המועצה המשפטית. המועצה המשפטית החליטה מה שהחליטה מתוך שיקול שאין ביה"ס הגבוה למשפט וכלכלה יכול לתת לבוגריו את אותה ההשכלה המשפטית שהמועצה דורשת כחנאי מוקדם לקבלת מועמד לבחינות במשפט הישראלי. לכן סבבה המועצה המשפטית להכיר בצאצא בביה"ס הזה למטרה זאת, והיא חיפשה דרך אחרת בכדי לתת לגומרי ביה"ס אפשרות להכנס בכל זאת למקצוע עריכת הדין. חוץ כדי חיפוש דרך אחרת. הציטה המוטצה המשפטית שחיה אא בחינה אחרת.

חץ כהן :

לא בבחינה הכללית במשפט הישראלי, אלא בבחינה מיוחדת לאנשים אלה, שיצטרכו לעבור קודם לכן שנתיים של סטאג' מעשי במשרד עו"ד.

הצעת המועצה המשפטית לא נחקבלה על דעת הממשלה ולכן הממשלה באה בפני הכנסת בהצעת חוק זאת. הממשלה עשתה מה שעשתה מתוך הסכמה למסקנות הועדה המיוחדת שנתמנה בזמנה ע"י שר המשפטים למען חקור בדבר טיב ביה"ד ועתידו. אני הייתי חבר בוועדה הזאת, ואני יכול לענות לחבר הכנסת בריהודה על שאלתו: גם הועדה הזאת הגיעה לידי מסקנה שרמת הלימודים בביה"ס הזה איננה רמה אקדמאית, ובתור שכזאת אינה מספיקה כיסוד להשכלתו המשפטית של עו"ד בישראל. הועדה לא עסקה ולא יכלה לעסוק בשאלה אם להבא, ע"י שינוי רמת הלימודים ושינוי הרכב המלמדים, יגיע ביה"ס לרמה שתחנן לתלמידיו את ההשכלה המשפטית הדרושה; יתכן שכן ויתכן שלא. אם תושג הרמה הזאת, יצטרכו השלטונות הנוגעים בדבר לשוב ולדון בשאלה אם להכיר או לא להכיר בביה"ס הזה, ואם יש מקום בישראל לשתי אוניברסיטאות נפרדות. הועדה מצאה כי ביה"ס כפי שהוא עכשיו, אינו מספק את הדרישות האלו.

מאידך מצאה הועדה שיגרם עוול לאנשים שגמרו

את ביה"ס הזה אשר, אם ירצו להכנס לעריכת הדין, יצטרכו להתחיל מ- א' בפקולטה המשפטית של האוניברסיטה; גם בכל זאת גמרו את ביה"ס הגבוה למשפט וכלכלה, - יהיה מה שיהיה ערך ההשכלה הזאת - וחשבו שע"י לימודיהם במשך שלוש ארבע שנים, הם רכשו להם ידיעות-מה.

הועדה מצאה שיש לתת להם את הזכות שאנחנו נוחנים

לכל איש שבא מחו"ל, אשר למד משפט באיזו שהיא אוניברסיטה, לעבתי בביחנות האלה.

הועדה מתחשבת בעובדה שהבחינות במשפט הישראלי

הן קשות עד מאוד והן הולכות וקשות משנה לשנה. (י. לם: שר המשפטים אמר בכנסת דבר שאינו מחאים לדבריך. כשאני טענתי על שהבחינות יותר מדי קשות, אמר שר המשפטים שבאות הקלות). המועצה המשפטית החליטה על הרבה הקלות כדי לאפשר קליטה העולים. אבל ההקלות האלה אינן בנוגע לטיב הבחינות או תמרתן. אנחנו מאפשרים לאנשים להבחן בשפותיהם טרם למדו את השפה

ה. כהן:

העברית, ועוד הקלות ביחס לסטאג', בהתחשב עם עבודתם בחו"ל.

לכן הצענו לשר המשפטים לאפשר לגשת לבחינות לכל אלה שקבלו תעודת גמר בביה"ס הגבוה הזה במשך שלש שנים מעת הקמת המדינה, ז"א עד סוף תקופת הרשמת התלמידים של שנת 1951. ה-29 בנובמבר לא בא כאן בחור האריך החלטת האו"מ, אלא שזהו האריך המחאים לסוף חודש חשוון, ואמרו לנו כי אחרי חודש חשוון אין מקבלים תלמידים חדשים לסמסטר הזה. לפי הצעת החוק, כל אלה שנרשמו עד 1948 ועד בכלל, יוכלו לגשת לבחינות האלו.

אנחנו שקלנו אם לתת את הזכות הזאת לשנה נוספת - כפי שמברי הועדה מציעים עכשיו - ואין לנו התנגדות לכך. לא הצענו זאת מפני שלא חשבנו שיהיה עוול מיוחד אם לא נתן את הזכות הזאת לאלה שלמדו רק שנה אחת, והם יצטרכו להתחיל מחדש בפקולטה המשפטית באוניברסיטה. אלא שאין אנחנו עומדים על כך, ואם יש רצון להרחיב זאת עד 1952, אין עינינו צרה בזוכים.

בנוגע לתעודת הבגרות. מכיון שע"י חקיקת חוק זה ע"י הכנסת, תכנס הכנסת לסמכות שהיא מסרה למועצה המשפטית, לא הייתי מייגע להרחיב את הגבולות יתר על המידה. החוק קובע * ולפי עניות דעתי הוא חוק טוב - שלא יקבל איש רשיון לעו"ד אלא אם יש בידו תעודת בגרות. בל נפרוץ פירצה בהוראה זאת שבחוק. על כל פנים, הדיון על ההצעה המונחת בפניכם איננו מספיק ואיננו מספיק די צורכו בכדי לקבל הוראה מרחיקת-לכת כזאת, שאם נכיר באנשים בעלי תעודת גמר של ביה"ס הזה, נוכל לוותר על תעודת הבגרות, מפני שתעודה כזאת היא קונדיציו סינה-קוואנון לכל מי שרוצה להיות עו"ד בארץ.

אני שוחף להערכה שהובעה כאן, שדבר זה עוזר לתלמידים שאינם יכולים להשיג תעודת בגרות למשפט וכלכלה. אנחנו הבענו את החששות האלה לאנשי ביה"ס וקבלנו מהם הבטחה חגיגית שלא ייעשה כדבר הזה. הם גם הציעו לנו לשלוח מפקח מטעם משרד המשפטים אשר יפקח על כך שלא ישתמשו בסמכויות האלה לרעה. אם שר המשפטים ימצא זאת לנחוץ, הדבר הזה ייעשה באופן שאני מקווה כי החששות האלה לא יחאמחו.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק המועצה המשפטית.

רל.

האם ההצעה הזאת היא על דעת המועצה המשפטית?

ב.צ. דינבורג:

להיפך; בניגוד לדעת המועצה המשפטית.

ח. כהן:

המועצה המשפטית החליטה שגוממי ביה"ס יצטרכו

שר המשפטים פ. רוזן:

לעבור קורסי השתלמות באוניברסיטה. בזמנו

באתי בדברים עם האוניברסיטה ונתברר כי האוניברסיטה אינה מוכנה לכך

עכשיו. אז עשייתי מעשה שבדרך כלל אינו כל כך רצוי: לא החשבתי צאצא

בענין זה בדעת המועצה המשפטית והבאתי בפני הכנסת את החוק הזה.

האם דבר החוק הובא בפני המועצה המשפטית?

ב.צ. דינבורג:

אני יו"ר המועצה המשפטית ואני מוכן לענות

ח. כהן:

על כל השאלות ביחס למועצה המשפטית, אך אני מבקש

מהועדה לא לדחות את ההצבעה על החוק הזה. ע"י דחיית ההצבעה ייגרם לאנשים

האלה עולל נוסף, מפני שהם לא יוכלו לגשת לבחינות הבאות בחודש יולי,

וע"י כך יפסידו חצי שנה.

אחרי שהמועצה המשפטית החליטה מה שהחליטה, דן

שר המשפטים עם שלטונות האוניברסיטה העברית בקשר לביצוע הדבר הזה, והתברר

כי שלטונות האוניברסיטה לא היו מוכנים לעזור בביצוע ההמלצות האלה של

המועצה המשפטית. הבאתי בפני המועצה את דעת שר המשפטים שיש לגשת עם

הצעה מיוחדת לכנסת, אצטט וניתנה למועצה המשפטית ההזדמנות לשנות את

החלטתה הקודמת, בפני שלא נצטרך לבוא בפני הכנסת בהצעת חוק מיוחדת לפחרון

השאלה הזאת, אבל המועצה המשפטית לא היחה מוכנה לשנות את החלטתה הקודמת.

במועצה המשפטית היה רוב להתלטה שהזכרתי, ומיעוט קטן להכרת המועצה בבי"הם

הזה למטרת החוק הנוכחי.

היתה הצעה לבקש את הפרטיכלים אל המועצה המשפטית

היו"ר נ. ניר:

בענין זה. היחה הצעה שניה, לשמוע את דעת המועצה

המשפטית. שתי ההצעות האלו, פירושן שלא נצביע סיום בענין זה.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק המועצה המשפטית.

רל.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

ההצעה לקיים את ההצעה בישיבה זאת -

נתקבלה.

י. לם: אני מציע סעיף נוסף, האומר: המועצה המשפטית

רשאית לקבוע את סדר הבחירות למקצוע עריכת

הדין לתלמידים אלה, שאינו מזדהה עם סדר הבחירות של עורכי-דין מחו"ל.

י. בריהודה: אני מציע שיו"ר הועדה יודיע בשם הועדה בכנסת

כי אין בקבלת חוק זה כל קביעת יחס להבא

לביה"ס הגובה למשפט וכלכלה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעדהצעה י. בריהודה שהיו"ר יודיע בכנסת כי אין בקבלת
החוק כל קביעת יחס להבא לביה"ס הזה
נגד

- 6.
- 1.

ההצעה נתקבלה.

בעד העתקת התאריך מ-1951 ל-1952 - רוב.
נגד - 1.

ההצעה נתקבלה.

בעד הצעה י. לם לא לבנות את החוק על תאריך קבלת תעודת הגמר
אלא על תאריך הרישום לביה"ס
נגד

- מיעוט.
/ רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

הסתייגות לי. לם

בעד הצעה ז. ורהפטיג לשמיט את המלים "מי שיש לו הכשרה הדרושה
לפי תקנה 21(4) לתקנות המועצה המשפטית, 1938"
נגד

- 2.
- 7.

ההצעה לא נתקבלה.

זכות הסתייגות לז. ורהפטיג

י. קליבנוב: לאחר הודעת המועץ המשפטי, אני מוכן לוותר

על הצעתי בענין האקסטרניס.

ועדת החקקה, חוק ומשפט
6.6.50
חוק המועצה המשפטית.

רל.

י. לם:
ביחס להצעתי להחאים את הבחינות, אני מחנן
להסכים לנוסח הבא: "המועצה המשפטית מוסמכת
להתקין תקנות המסדירות את תוכן הבחינות למועמדים האלה."

ז. ורמפטיג:
האם היום המועצה המשפטית אינה מוסמכת לכך?

ח. כהן:
לפי החוק, הבחינות במשפט הישראלי הן תחת
פיקוח המועצה המשפטית. המועצה המשפטית קובעת
את פרטי הבחינות, עד כמה שאין הם קבועים בחוק. התקנות אינן נקבעות
ע"י המועצה המשפטית אלא ע"י שר המשפטים. אמנם, שר המשפטים אינו מתקין
תקנות אלא לאחר שהמועצה המשפטית החליטה לעשות זאת.

י. לם:
אם כך, אני מציע: "המועצה המשפטית מוסמכת
להתקין תקנות באישור שר המשפטים, המסדירות
את הבחינות למועמדים אלה."

ד. בר-רב-האי:
זהו חיקון פקודת המועצה המשפטית.

י. בר-יהודה:
אין זה שייך לנושא; צריך להכניס זאת בחוק אחר.

ז. לם:
אם לא תתנו לי הסתייגות, אסתייג מכל החוק
ואציע להחזירו לוועדה.

ח. וילקנפלד:
שמענו מפי היועץ המשפטי מה היא עמדת המועצה
המשפטית בעניין זה. שמענו כי החוק הזה בא על
אף החלטתה של המועצה המשפטית, שנחבלה ברוב דעות. אם תוענק עכשיו
למועצה המשפטית הסמכות לקבוע את סדר הבחינות האלה, מוסרים ע"י ק
לגוף המחנוד לעצם החוק הזה, סמכות לעשות את החוק פלסתר. לכן אני מבקש
ממר לם להסיר את הצעתו.

י. לם:
אני חושב שלבחינות האלו צריך להיות סידור אחר
מאשר לאחרות; לא יותר קל או יותר קשה, אבל
אחר. אני חושש שהחוק הקיים אינו צותן אפשרות להתקין תקנות שונות לבחינות
אלו. לדעתי הועדה צריכה לחמוך בכך ששר המשפטים ידאג לקיום בחינות
אחרות לחלמידים אלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
.6.6.50
חוק המועצה המשטית.

ר.ל.

אני מבין כי למ מציע ששר המשפטים יהיה רשאי
להתקין תקנות לביצוע הבחינות האלו.

ד. בר-רב-חאי:

היר"נ. נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד הצעת י. לם - .2
נגר - רוב.

ההצעה לא נחקבלה.

הסתייגות ל. לם

במקרה שתקבל הצעה לם, אני מבקש הסתייגות

י. בר-יהודה:

לתיקון להצעתו: להוסיף אחרי "להתקין

תקנות לביצוע הבחינות" את המלים "על-מנת להקל".

הסתייגות אבנטואלית ל. לם. בר-יהודה,
אם תתקבל הסתייגותו של י. לם.

רל.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
6.6.50

סדר עבודת הועדה.

היו"ר נ. ניר:
באות תלונות מצד הרבה חברי הועדה שאינם יכולים
להשתתף במשיבות אם הן מחקיימות ביום ג'. אותן
התלונות באות מחלק אחר של חברים, לגבי קיום הישיבות ביום ד'. לכן
אני מציע שנקיים את ישיבותינו פעם ביום ג' ב-11 ופעם ביום ד' בבוקר,
כי אין לנו ברירה אחרת.

החצעה נחקבלה.

הישיבה נסתיימה בשעה 13.50.